

Η ΠΑΡΑΒΟΛΗ ΤΟΥ ΑΣΩΤΟΥ ΥΙΟΥ Ἡ ΤΟΥ ΣΠΛΑΓΧΝΙΚΟΥ ΠΑΤΕΡΑ ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΑΓΙΟ ΝΕΟΦΥΤΟ ΤΟΝ ΕΓΚΛΕΙΣΤΟ

Τοῦ Ἀρχιμανδρίτη ΦΙΛΟΘΕΟΥ ΚΑΠΙΛΛΑ(*).

(Συνέχεια ἀπό τό προηγούμενο τεῦχος σελ. 111)

3. Κριτική καί συνάφεια τοῦ κειμένου τῆς παραβολῆς.

Τό κείμενο τοῦ Ἀγίου Νεοφύτου δέν παρουσιάζει σημαντικές καί οὐσιαστικές διαφορές ἢ παραλλαγές, τόσο ἀπό τό λειτουργικό κείμενο τῆς Καινῆς Διαθήκης ὅσο καί ἀπό αὐτό τῆς κριτικῆς ἐκδόσης⁽³⁹⁾. Ἀπό πλευρᾶς κριτικῆς τοῦ κειμένου τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, σύμφωνα μέ τήν ἄποψη τοῦ καθηγητῆ Οἰκονόμου, ὁ Ἅγιος Νεόφυτος χρησιμοποιεῖ τή μετάφραση τῶν Ο' μέ ἐλάχιστες παραλλαγές πού ὀφείλονται εἴτε στήν ἀπό στήθους χρήση τοῦ κειμένου, εἴτε στίς μικρές διαφορές τῶν χειρογράφων τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης πού εἶχε στήν Ἀγία Βιβλιοθήκη τῆς Ἐγκλείστρας του⁽⁴⁰⁾.

Ὁ Ἅγιος χρησιμοποιεῖ ἀναφορές ἀπό τήν Παλαιά Διαθήκη, γιατί πίστευε, ὅτι δέν μπορούσε νά κατανοηθεῖ ἡ Καινή Διαθή-

*) Ὁ π. Φιλόθεος Καπίλλας εἶναι θελόγος καί μεταπτυχιακός φοιτητής τοῦ Τμήματος Μεταπτυχιακῶν Θεολογικῶν Σπουδῶν στό Πανεπιστήμιο Νεάπολις - Πάφου.

39. Πρβλ. Χρ. Οἰκονόμου, Ὁ Ἅγιος Νεόφυτος ὁ Ἐγκλειστος, Προσωπικότητα-Συγγράμματα καί ἐρμηνευτικές προσεγγίσεις, Ἐγκλειστριωτικά Ἀνάλεκτα 2, ἐκδ. Ι. Μ. Ἀγίου Νεοφύτου, Πάφος 2010, σ. 300.

40. Βλ. Χρ. Οἰκονόμου, ὅπ.παρ., σ. 300.

κη, χωρίς την Παλαιά, αλλά ούτε νά ἐρμηνευθεῖ ἡ Π.Δ. χωρίς τήν Κ.Δ.⁽⁴¹⁾. Οἱ παραθέσεις τῶν χωρίων ἀπό τήν Ἀγία Γραφή δηλώνουν μέ ἄμμεσο ἢ ἔμμεσο τρόπο τήν καθολική ἐξάρτηση τοῦ Ὁσίου ἀπό τίς Γραφές. Ἐξετάζοντας κανεῖς τά κείμενα τοῦ Ἀγίου Νεοφύτου καταλαβαίνει, ἀπό τή συχνότητα τῶν ἀναφορῶν τοῦ Ἀγίου στά κείμενα τῆς Π.Δ. καί τῆς Κ.Δ., ὅτι εἶναι βιβλικός θεολόγος⁽⁴³⁾. Τά χωρία σέ ἕνα μεγάλο ποσοστό μεταφέρονται ἀναλλοίωτα, κάποτε μεταπλάθονται μέσα στήν ροή τοῦ κειμένου χωρίς ὅμως νά ἀπομακρύνονται ἀπό τό πρωτότυπο⁽⁴³⁾.

Κατά τόν καθηγητή Καραβιδόπουλο, οἱ εὐαγγελιστές τοποθετοῦν μαζί ὀρισμένες παραβολές βλέποντας συγγένεια μεταξύ τους καί ἔτσι ἀποδεικνύονται οἱ πρῶτοι ἐρμηνευτές καί σχολιαστές τῶν παραβολῶν⁽⁴⁴⁾. Ὁ Ἅγιος Νεόφυτος ἀπό τόν τίτλο τῆς κατηχήσεως του ἐξαίρει καί ἀναπτύσσει τή σημασία τῆς μετάνοιας στόν πνευματικό ἀγῶνα πού εἶναι προϊόν τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ πρὸς τοὺς ἁμαρτωλοὺς. Μέ τήν ὁλοκλήρωση τῆς κατήχησής του γιά τήν Κυριακή τοῦ τελώνου καί φαρισαίου τονίζει τήν ταπείνωση ἀντίθετα μέ τήν ἔπαρση καί ἀλαζονεία. Ὁ Ἅγιος Νεόφυτος ἐξαγγέλλει τήν ἐπόμενη κατήχησή του πού ἔχει ὡς θέμα τήν παραβολή τοῦ ἀσώτου, θέλοντας νά ἐξάρει τή μετάνοια, τήν ὠφέλεια πού προκύπτει ἀπό αὐτή, ἀλλά κυρίως τή μεγάλη ἀγάπη τοῦ σπλαγχνικοῦ πατέρα γιά τοὺς ἁμαρτωλοὺς. Σκοπὸ ἔχει τήν πνευματική οἰκοδομή καί τήν ὠφέλεια τῶν ἀκροατῶν καί ἀναγνωστῶν τῆς κατηχήσεως πρὸς δόξαν Θεοῦ⁽⁴⁵⁾. Παράλληλα δικαιολογεῖ καί ἐρμηνεύει τή συναναστροφή του μέ τοὺς τελεῶνες καί ἁμαρτωλοὺς.

41. Βλ. Χρ. Οἰκονόμου, ὅπ.παρ., σ. 258.

42. Βλ. Ἀγίου Νεοφύτου τοῦ Ἐγκλείστου, *Συγγράμματα Εἰσαγωγή, Βίβλος τῶν Κατηχήσεων*, τόμ. Β', ἔκδ. Β. Κ. Κατσαρός, Ἔκδοση Ι.Β.Σ.Μ. Ἀγ. Νεοφύτου, Πάφος 1998, σ. 95.

43. Β. Ἀγίου Νεοφύτου τοῦ Ἐγκλείστου, ὅπ.παρ., σ. 100.

44. Βλ. Ἰω. Δ. Καραβιδοπούλου, ὅπ.παρ., σ. 34.

45. Πρβλ. Χρ. Οἰκονόμου, ὅπ.παρ., σ. 258.

Ὁ Χριστός ἀνατρέπει τὴν ἐπικρατοῦσα ἄποψη ἀποκαλύπτοντας τὰ ἐσώτερα βάθη τῶν ἀνθρώπων. Δέν καταδικάζει καὶ δέν ἐπαινεῖ κανένα, οὔτε γιὰ τίς ἀδικίες του, οὔτε γιὰ τίς καλές του πράξεις, ἀλλὰ σέ σχέση μέ τὴν τοποθέτησή τους ἔναντι τοῦ Θεοῦ. Ὁ ἓνας στηρίζεται στὸν ἑαυτό του καὶ κατακρίνεται, ὁ ἄλλος τοποθετεῖται σωστά ἔναντι τοῦ Θεοῦ καὶ δικαιώνεται. Ἔτσι ὑπερβαίνει τὴν ἀπελπιστικὴ κατάσταση τοῦ ἁμαρτωλοῦ. Ὁ Χριστός μέσα ἀπὸ τὴν παραβολὴ τοῦ τελῶνη καὶ τοῦ Φαρισαίου ἐκδηλώνει τὴν ἀγάπη του σέ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους. Ἰδιαίτερα ὅμως πρὸς τοὺς ἁμαρτωλοὺς, γιατί αὐτοὶ αἰσθάνονται, ὅτι εἶναι ἀσθενεῖς πού χρειάζονται θεραπεία καὶ ἔχουν τὴν ἀνάγκη τοῦ Θεοῦ ἐλέους. Δέν ἐγκλωβίζονται στὸς ἑαυτοὺς τους⁽⁴⁶⁾. Γι' αὐτὸ τονίζεται ἡ ἀνάγκη τῆς συντριβῆς τοῦ ἀνθρώπου καὶ τῆς ἐξάρτησής του ἀπὸ τὴν εὐσπλαγχνία καὶ τὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ⁽⁴⁷⁾.

Ἔτσι συνδέεται ἅμεσα ἡ παραβολὴ τοῦ τελῶνη καὶ Φαρισαίου μέ τὸ μήνυμα τῆς παραβολῆς τοῦ ἀσώτου. Προτάσσεται ἡ παραβολὴ τοῦ τελῶνη καὶ Φαρισαίου γιατί τόσο ὁ τελῶνης ὅσο καὶ ὁ μετανοήσας ἄσωτος υἱός, αἰσθάνονται τὴν ἐξάρτησή τους ἀπὸ τὸ θεῖο ἔλεος, ἐνῶ ὁ πρεσβύτερος υἱός καὶ ὁ Φαρισαῖος ἔχουν πεποίθηση στὴν ἀρετὴ τους καὶ ζητοῦν ἀπὸ τὸν Θεὸ τὴν ἀναγνώρισή τους⁽⁴⁸⁾. Οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι προσπαθοῦσαν μέ κάθε τρόπο νὰ δημιουργήσουν προβλήματα καὶ ἐμπόδια στὸν Χριστό. Ὡστόσο, δέν τοὺς ἀπορρίπτει, ἀλλὰ προσπαθεῖ νὰ τοὺς διορθώσει καὶ νὰ τοὺς συνετίσει⁽⁴⁹⁾. Ἀπὸ τὴν ἄλλη πλευρά: «Διεγόγγυζον οἱ Φαρισαῖοι καὶ οἱ γραμματεῖς, λέγοντες ὅτι οὗτος ἁμαρτωλοὺς προσδέχεται καὶ συνεσθίει αὐτοῖς»⁽⁵⁰⁾. Οἱ δύο αὐτοὶ στίχοι τοῦ 15ου κεφαλαίου τοῦ Λουκᾶ καθορίζουν τὴν αἰτία πα-

46. Πρβλ. Ἰω. Δ. Καραβιδοπούλου, ὅπ.παρ., σ. 122.

47. Βλ. Ἰω. Δ. Καραβιδοπούλου, ὅπ.παρ., σ. 122.

48. Βλ. Ἰω. Δ. Καραβιδοπούλου, ὅπ.παρ., σ. 127.

49. Ἀρχιμ. Σ. Παπακώστα, *Αἱ παραβολαὶ τοῦ Κυρίου*, ἔκδ. Ἀδελφότης Θεολόγων ἡ «Ζωή», Ἀθήνα 1980, σ. 78.

50. Λουκ. 15, 1-2.

ρουσίασης τῆς παραβολῆς τοῦ ἁσώτου καί τῶν δύο ἄλλων σχε-
τικῶν παραβολῶν⁽⁵¹⁾. Ἀπό αὐτῇ τήν πρόκληση ὁ Χριστός παρέ-
δωσε τίς τρεῖς αὐτές παραβολές τοῦ ἀπολωλότος προβάτου, τῆς
χαμένης δραχμῆς καί τοῦ ἀπολεσθέντος υἱοῦ, οἱ ὁποῖες ὀνομά-
στηκαν παραβολές τῆς Χάριτος⁽⁵²⁾. Οἱ γραμματεῖς καί οἱ Φαρι-
σαῖοι διαλογίζονται ὅτι ἄν ὁ Ἰησοῦς ἦταν πραγματικά ὁ Μεσ-
σίας θά ἀπέφευγε τήν συναναστροφή μέ τούς ἁμαρτωλούς.
Αἰτιολογώντας, λοιπόν, τή στάση του ὁ Χριστός διηγεῖται τίς
τρεῖς σχετικές παραβολές.

Ὁ Ἰησοῦς ἀπευθυνόμενος πρὸς αὐτούς, ἐρωτᾷ ποιός ἀπό ἐσᾶς
ἄν ἔχει ἑκάτὸ πρόβατα καί χάσει ἓνα ἀπὸ αὐτά δέν θά ἐγκατα-
λείψει τὰ ἐνενήντα ἐννέα στήν ἔρημο γιά νά ψάξει τό χαμένο μέ-
χρι νά τό βρεῖ. Ὅταν τό βρεῖ, τό βάζει στούς ὠμους του ἔρχεται
στό σπίτι, καλεῖ τούς φίλους καί τούς γείτονες γιά νά συνευ-
φρανθοῦν γιατί βρῆκε τό πρόβατό του πού τό ἔχασε. Ὁλοκληρώ-
νοντας τήν παραβολή αὐτή ὁ Χριστός τονίζει, ὅτι θά γίνει μεγά-
λη χαρά καί στόν οὐρανό γιά τή μετάνοια ἑνός ἁμαρτωλοῦ παρά
γιά ἐνενήντα ἐννέα δικαίους πού δέν ἔχουν ἀνάγκη ἀπό μετά-
νοι⁽⁵³⁾. Μέ τήν εἰκόνα τοῦ προβάτου παρουσιάζεται ἡ κατάσταση
τοῦ ἁμαρτωλοῦ ἀνθρώπου πού ὅταν ἀπομακρυνθεῖ ἀπὸ τό Θεό
πλανᾶται στούς δρόμους τῆς ἁμαρτίας. Ἀποκόπτει κάθε ἐπικοι-
νωνία μέ τόν Θεό, χάνει τόν σκοπό καί τό νόημα τῆς ζωῆς του,
κινδυνεύει νά γίνει θύμα τοῦ διαβόλου. Ὅμως ἡ ἀγάπη καί ἡ φρον-
τίδα τοῦ Θεοῦ εἶναι καταλυτική. Ὅπως ὁ βοσκός ἀφήνει τὰ ὑπό-
λοιπα πρόβατα καί ψάχνει αὐτό πού χάθηκε, ἔτσι καί ὁ Χριστός
ἀναζητᾷ τόν κάθε ἁμαρτωλό ἀνθρώπο⁽⁵⁴⁾.

Ὅπως ὁ βοσκός τρέχει, ρωτᾷ, ἀνεβαίνει σέ κρημνούς καί φα-
ράγγια, ὅπου φωνάζει μέχρι νά βρεῖ τό χαμένο πρόβατο, ἔτσι καί

51. Πρβλ. Χρ. Οἰκονόμου, ὅπ.παρ., σ. 275.

52. Βλ. Ἀρχιμ. Σ. Παπακώστα, ὅπ.παρ., σ. 78.

53. Λουκ. 15, 1-7.

54. Βλ. Ἀρχιμ. Σ. Παπακώστα, ὅπ.παρ., σ. 81.

ὁ Χριστός καταβάλλει προσπάθειες, ἐνδιαφέρεται, πονᾷ, φροντίζει καί ψάχνει νά βρεῖ τόν κάθε ἁμαρτωλό ἄνθρωπο γιά νά τόν σώσει. "Όταν τόν βρεῖ τόν σηκώνει στούς ὤμους του, ὅπως ὁ βοσκός τό πρόβατο καί τό εἰσάγει ξανά πίσω στή μάνδρα. "Έτσι ὁ Χριστός ὁδηγεῖ τόν ἄνθρωπο στή βασιλεία τοῦ Θεοῦ. Ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ ὑπερβαίνει ἀσυγκρίτως τήν ἀγάπη τοῦ βοσκοῦ γιά τό πρόβατο⁽⁵⁵⁾. Χαίρεται ὁ Χριστός γιά τήν ἐπιστροφή τοῦ ἁμαρτωλοῦ, ὅπως καί ὁ βοσκός πού συγκαλεῖ τούς φίλους καί γνωστούς του νά χαροῦν μαζί του: «Οὕτω γάρ ἠγάπησεν ὁ Θεός τόν κόσμον, ὥστε τόν υἱόν αὐτοῦ τόν μονογενῆ ἔδωκεν, ἵνα πῶς ὁ πιστεύων εἰς αὐτόν μὴ ἀπόληται, ἀλλ' ἔχει ζωὴν αἰώνιον»⁽⁵⁶⁾.

Ἡ δεύτερη παραβολή, τῆς ἀπολεσθείσης δραχμῆς, φανερώνει τή μεγάλη συμπάθεια καί ἀγάπη τοῦ Θεοῦ γιά τούς ἁμαρτωλούς καί τήν ἔγνοια πού ἐπιδεικνύει γιά τή σωτηρία τους. Ποιά γυναῖκα, λέει ὁ Χριστός, ὅταν ἔχει δέκα δραχμές καί χάσει τή μία δέν ἀνάβει τό λυχνάρι, δέν σκουπίζει τό σπίτι καί δέν ψάχνει μέ ἐπιμέλεια μέχρι νά τήν βρεῖ; Καί ὅταν τήν βρεῖ καλεῖ τίς φίλες καί τίς γειτόνισσες καί τούς λέει, ἐλᾶτε νά χαρεῖτε μαζί μου, γιατί βρῆκα τή δραχμή πού εἶχα χάσει. Ὁ Χριστός καταλήγει πῶς τό ἴδιο χαίρονται οἱ ἄγγελοι τοῦ Θεοῦ γιά τή μετάνοια ἐνός ἁμαρτωλοῦ⁽⁵⁷⁾.

Ἡ γυναῖκα αὐτή εἶχε μεγάλη ἀγωνία νά βρεῖ τή δραχμή. Ἀνάψε τό λυχνάρι, μετακίνησε τά πράγματά της, ἐρεύνησε μέ ἐπιμέλεια μέχρι νά βρεῖ τή δραχμή καί ὅταν τήν βρῆκε συγκάλεσε τίς φίλες καί γνωστές της γιά νά χαροῦν μαζί της. "Έτσι ἀκριβῶς ἐνδιαφέρεται καί ὁ Χριστός καί δείχνει τή φιλόστοργο φροντίδα του γιά νά βρεῖ καί νά ἀνασύρει τόν ἁμαρτωλό ἄνθρωπο. Ἡ γυναῖκα ἀναζητᾷ τή δραχμή, γιατί μέ κόπο τήν ἀπέκτησε καί ἔχει μεγάλη ἀξία. "Έτσι συγκριτικά καί ἡ ψυχὴ ἔχει μεγάλη καί ἀνε-

55. Βλ. Ἀρχιμ. Σ. Παπακώστας, ὅπ.παρ., σσ. 82-83.

56. Ἰω. 3, 16.

57. Λουκ. 15, 8-10.

κτίμητη ἀξία, γιατί εἶναι εἰκόνα τοῦ Θεοῦ καί δέν μπορεῖ νά ἀνταλλαγεῖ μέ ὅτιδήποτε ἄλλο στόν κόσμον⁽⁵⁸⁾. Αὐτό ἀκριβῶς λέει καί ὁ Χριστός: «Τί γάρ ὠφελήσει ἄνθρωπον, ἐάν κερδήσει τόν κόσμον ὅλον, καί ζημιωθεῖ τήν ψυχήν αὐτοῦ; Ὅτι τί δώσει ἄνθρωπος ἀντάλλαγμα τῆς ψυχῆς αὐτοῦ»⁽⁵⁹⁾. Ἡ χαρά πού προκύπτει ἀπό τή σωτηρία ἑνός ἁμαρτωλοῦ προκαλεῖ χαρά καί στούς ἀγγέλους τοῦ Θεοῦ.

Ἡ τρίτη παραβολή εἶναι αὐτή τοῦ ἀσώτου ἢ τοῦ σπλαγχνικοῦ πατέρα, τήν ὁποία θά ἀναπτύξουμε στή συνέχεια, σύμφωνα μέ τή διδασκαλία τοῦ Ἀγίου Νεοφύτου. Ἐκεῖνο, ὅμως, πού διαπιστώνουμε στίς πῖο πάνω παραβολές εἶναι τό γεγονός, ὅτι τόσο ὁ βοσκός ὅσο καί ἡ γυναῖκα, ἀφοῦ βροῦν τό χαμένο πρόβατο καί τήν δραχμή, χαίρονται καί συγκαλοῦν τούς φίλους τους γιά νά χαροῦν τό χαρμόσυνο αὐτό γεγονός. Ἐτσι οἱ δύο παραβολές μέ διαφορετικές εἰκόνες ἐκφράζουν τήν ἴδια ἀλήθεια καί συμπιπτουν. Γι' αὐτό καί οἱ δύο αὐτές παραβολές, ὅπως ἡ παραβολή τοῦ σπλαγχνικοῦ πατέρα, ἀναφέρονται στή μεγάλη εὐσπλαγχνία καί ἀγάπη τοῦ Θεοῦ πού ἀναζητᾷ τούς ἁμαρτωλούς καί χαίρεται μέ τήν ἐπιστροφή τους⁽⁶⁰⁾. Οἱ δύο πρῶτες ὑπογραμμίζουν κυρίως τήν ἀναζήτηση τῶν ἁμαρτωλῶν ἀπό τόν Θεό πού εἶναι προϊόν τῆς μεγάλης του ἀγάπης, ἐνῶ ἡ τρίτη συμπληρώνει τήν τριλογία θέτοντας τή μεγάλη εὐσπλαγχνία τοῦ Θεοῦ καί τή χαρά σέ σχέση μέ τή μετάνοια καί τήν ἐπιστροφή τοῦ ἁμαρτωλοῦ. Μέσα καί ἀπό τίς τρεῖς αὐτές παραβολές παρουσιάζεται ὁ τρόπος πού συμπεριφέρεται καί ἐνεργεῖ ὁ Χριστός ἀποκαλύπτοντας στόν κόσμο τή θεία ἀγάπη Του⁽⁶¹⁾. Οἱ τρεῖς παραβολές παρουσιάζουν κοινά στοιχεῖα. Προτάσσεται ἡ ἀπώλεια τοῦ προβάτου, τῆς δραχμῆς καί τοῦ ἀνθρώπου, ἀκολουθεῖ ἡ ἀναζήτηση, ἔπεται ἡ ἀνεύρεση καί ἡ

58. Βλ. Ἀρχιμ. Σ. Παπακώστα, ὅπ.παρ., σσ. 85-86.

59. Μάρκ. 8, 36-37.

60. Πρβλ. Ἰω. Δ. Καραβιδοπούλου, ὅπ.παρ., σσ. 124-126.

61. Βλ. Ἰω. Δ. Καραβιδοπούλου, ὅπ.παρ., σ. 124.

μεγάλη χαρά. Χρησιμοποιώντας διαφορετικές εικόνες καταλήγει ο ευαγγελιστής Λουκάς σέ ένα κοινό τελικό συμπέρασμα: Αυτό της αγάπης της φιλανθρωπίας και της συγχωρητικότητας του Θεού προς τά ἀπολωλότα⁽⁶²⁾.

4. Διαίρεση, ονομασία και κεντρικό πρόσωπο της παραβολῆς.

Διαφέρουν οί ἀπόψεις τῶν ἐρμηνευτῶν γιά τή διαίρεση τῆς παραβολῆς. Πολλοί ὑποστηρίζουν ὅτι ἡ παραβολή διαιρεῖται σέ δύο μέρη: Τό πρῶτο περιλαμβάνει τούς στίχους τοῦ 15ου κεφαλαίου τοῦ Λουκᾶ, 11-24, καί τό δεύτερο μέρος τούς στίχους 25-32. Αὐτήν τήν ἄποψη συμερίζεται καί ὁ καθηγητής Καραβιδόπουλος, πού περιγράφει στό α' μέρος (Λουκ. 15, 11-24) τή χαρά τοῦ εὐσπλαχνου πατέρα γιά τήν ἐπιστροφή στήν πατρική ἐστία τοῦ νεώτερου υἱοῦ, ἀφοῦ δαπάνησε τήν πατρική του περιουσία στή μακρινή χώρα καί στό β' μέρος (Λκ 15, 25-32) τή δυσaráσκεια καί ἀντίδραση τοῦ πρεσβύτερου υἱοῦ ἀπό τήν ὑποδοχή τοῦ νεώτερου ἀδελφοῦ του⁽⁶³⁾. Τά δύο μέρη τῆς διήγησης κλείνουν μέ τόν λόγο τοῦ Ἰησοῦ, «ὅτι ὁ ἀδελφός σου οὗτος (ὁ υἱός μου) νεκρός ἦν καί ἀνέζησε καί ἀπολωλώς ἦν καί εὗρέθη»⁽⁶⁴⁾.

Τήν ἄποψη τοῦ καθηγητῆ Καραβιδόπουλου ἀποδέχεται καί ὁ Γ. Τσανανάς, ὁ ὁποῖος συμφωνεῖ μέ τήν ἄποψη τοῦ Bohne Gerhard⁽⁶⁵⁾ καί ἐπισημαίνει δύο σκηνές τῆς παραβολῆς. Ἡ πρώτη παρουσιάζει τόν πατέρα νά χαίρεται γιά τόν μικρότερό του γιόν πού ἐπιστρέφει καί περιγράφει τήν κίνησή του πρὸς αὐτόν. Ἀκολουθοῦν τά ὑπόλοιπα στοιχεῖα (ἀποδοχή, ὑποδοχή, ἀποκατάσταση) καί φανερώνει τήν ἀλήθινή σχέση τοῦ Θεοῦ πρὸς τούς ἁμαρ-

62. Πρβλ. Χρ. Οἰκονόμου, ὅπ.παρ., σ. 276.

63. Βλ. Ἰω. Δ. καραβιδόπουλου, ὅπ.παρ., σ. 126.

64. Λουκ. 15, 32.

65. Βλ. G. Bohne, *Unterrichtswerk zum Neuen Testament, Heft VILL/VIII*, Berlin 1973, σ. 128.

τωλούς⁽⁶⁶⁾. Στη δεύτερη παρουσιάζει τόν πατέρα νά προσπαθεῖ νά πείσει τόν πρεσβύτερο γιό του νά μοιραστεῖ τή χαρά γιά τήν ἐπιστροφή τοῦ μικρότερου του ἀδελφοῦ. Τό βάρος πέφτει στή δεύτερη κορύφωση, πού ἔχει ὅμως τή βάση της στήν πρώτη. Ὑποτίθεται, μέσα ἀπό τήν παραβολή, παρουσιάζεται τί εἶναι ὁ Θεός γιά μᾶς καί ταυτόχρονα ἐξηγεῖ ὅτι ἡ συμπεριφορά τοῦ Χριστοῦ μοιάζει μέ τοῦ Θεοῦ Πατέρα⁽⁶⁷⁾.

Πιο συνηθισμένη, ὅμως, εἶναι ἡ τριμερής διαίρεση τῆς παραβολῆς. Τό πρῶτο μέρος εἶναι Λουκ. 15, 11-16 ἢ 11-19 ἢ 11-20α, τό δεύτερο Λουκ. 15, 20β-24 καί τό τρίτο Λουκ. 15, 25-32. Ἡ ἀλληγορική ἐρμηνεία τῆς παραβολῆς εἶναι διακριτή σέ ὅλη σχεδόν τήν πατερική γραμματεία⁽⁶⁸⁾. Ἡ διαίρεση αὕτη φαίνεται ὅτι ἀνταποκρίνεται καί στήν ἐρμηνευτική προσέγγιση τῆς παραβολῆς τοῦ σπλαγχνικοῦ πατέρα (τοῦ ἀσώτου) ἀπό τόν Ἅγιο Νεόφυτο, ὁ ὁποῖος, ὅπως θά δοῦμε πιο κάτω, κάνει ἀναφορές γιά τόν νεώτερο γιό, γιά τόν σπλαγχνικό πατέρα καί γιά τόν πρεσβύτερο γιό.

Πολλοί ἐρμηνευτές ἐπιχείρησαν κατά καιρούς νά δώσουν κάποιο τίτλο στήν παραβολή. Τήν χαρακτήρισαν ὡς παραβολή τοῦ ἀσώτου, τοῦ ἀσώτου παιδιοῦ, τοῦ πλανηθέντος υἱοῦ, τοῦ ἀπολωλότος γιοῦ, τῶν δύο ἀσώτων γιῶν, τοῦ πρεσβυτέρου γιοῦ, τοῦ ἀγαθοῦ πατέρα, τοῦ στοργικοῦ πατέρα, τοῦ σπλαγχνικοῦ πατέρα, τοῦ εὐσπλαχνου πατέρα⁽⁶⁹⁾. Στήν ἐκκλησιαστική μας παράδοση ἐπικράτησε ἡ ὀνομασία «τοῦ ἀσώτου υἱοῦ», γιατί ἡ Ἐκκλησία ἤθελε μέ τό κήρυγμά της νά ἐξάρει τή σημασία τῆς μετάνοιας στό πρόσωπο τοῦ μετανοοῦντος ἀσώτου παιδιοῦ⁽⁷⁰⁾.

66. Βλ. Γ. Α. Τσανανᾶ, *Ἡ προβολή τοῦ Σπλαγχνικοῦ Πατέρα (τοῦ Ἀσώτου)*, ἔκδ. Παρατηρητής, Θεσσαλονίκη 1993, σ. 10.

67. Βλ. Γ. Α. Τσανανᾶ, ὅπ.παρ., σ. 10.

68. Βλ. Χρ. Οἰκονόμου, ὅπ.παρ., σσ. 280-281.

69. Βλ. Χρ. Οἰκονόμου, ὅπ.παρ., σ. 277.

70. Βλ. Ἰω. Δ. Καραβιδουπόλου, ὅπ.παρ., σ. 128.

Ὁ Γ. Τσανανάς υποστηρίζει, ὅτι ἡ ἄποψη τοῦ Sorger Karlheinz⁽⁷¹⁾, πού θεωρεῖ ὡς καταλληλότερη τήν ὀνομασία «χαμένου (ἢ ἀπολωλός) υἱοῦ» γιά ἱστοριοκοινοδοσιακοὺς καί μόνο λόγους, δέν μπορεῖ νά γίνει ἀποδεκτή, γιὰτί ἄλλο «χαμένος» ἢ «ἀπολωλός» καί ἄλλο «ἄσωτος». Γιά τόν πατέρα τῆς παραβολῆς, τό μικρότερό του παιδί ἦταν νεκρό καί ἀναστήθηκε καί «ἀπολωλός» καί βρέθηκε, ἐνῶ οὐδέποτε στήν παραβολή τόν ὀνόμασε ἄσωτο ὁ πατέρας του. Τέτοιες ὀνομασίες, ὅπως «ἄσώτου» ἢ «Κυριακή τοῦ Ἀσώτου» εἶναι ἠθικιστικά φορτισμένες⁽⁷²⁾. Ὁ Τσανανάς υποστηρίζει ὅτι πρέπει νά ἀποφεύγεται ἡ ὀνομασία παραβολή τοῦ ἄσώτου, γιὰτί ὅταν μιλάμε γιά τόν νεώτερο γιό καί τόν χαρακτηρίζουμε σάν ἄσωτο εἶναι σάν νά παίρνουμε τή μεριά τοῦ πρεσβύτερου γιοῦ καί ὅσων ὁ Χριστός ὑπονοοῦσε στό πρόσωπό του⁽⁷³⁾.

Πολλοί ἀπό τούς πατέρες τῆς Ἐκκλησίας, ὅπως ὁ ἱερός Χρυσόστομος, ὁ Κύριλλος Ἀλεξανδρείας καί ὁ Ἅγιος Νεόφυτος ὀρίζουν σάν τό κεντρικό πρόσωπο τῆς παραβολῆς τόν εὐσπλαγχνο πατέρα πού ἀνοίγει τήν ἀγκαλιά του καί προσμένει ἀδημονώντας τά παιδιά του⁽⁷⁴⁾. Αὐτό υποστηρίζει καί ὁ Ἀρχιμ. Βασίλειος Γοντικάκης, ὁ ὁποῖος ἀποδεικνύει μέσα ἀπό τό βιβλίό του «Ἡ παραβολή τοῦ Ἀσώτου Υἱοῦ»⁽⁷⁵⁾ τόν ὠκεανό ἀγάπης καί ἀνοχῆς τοῦ πατέρα. Ἡ συμπεριφορά του φανερώνει τή μεγάλη του ἀγάπη καί σκορπᾷ τήν παρηγοριά τῆς παρουσίας του. Ἄλλοι ἐρμηνευτές υποστηρίζουν ὅτι ὡς κεντρικό πρόσωπο μπορεῖ νά θεωρηθεῖ εἴτε ὁ νεώτερος γιός εἴτε ὁ πρεσβύτερος⁽⁷⁶⁾.

Ὁ καθηγητής Καραβιδόπουλος, κάνοντας μιά νέα ἐρμηνευτική

71. Βλ. Κ. Sorger, *Gleichnisse im Unterricht. grundsätzliche Überlegungen-Hilfen für die Praxis*, Essen: Driewer 1972, σ. 167.

72. Βλ. Γ. Α. Τσανανά, ὅπ.παρ., σσ. 4-5.

73. Βλ. Γ. Α. Τσανανά, ὅπ.παρ., σ. 21.

74. Βλ. Χρ. Οἰκονόμου, ὅπ.παρ., σ. 278.

75. Πρβλ. Β. Γοντικάκη Ἀρχιμ., ἔκδ. Ἱερᾶς Μονῆς Ἱδῆρων 2003, σ. 23.

76. Βλ. Χρ. Οἰκονόμου, ὅπ.παρ., σ. 278.

προσέγγιση, υποστηρίζει, ότι «ή κυριαρχούσα μορφή ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους εἶναι ἡ μορφή τοῦ ἀγαθοῦ καί εὐσπλαγχνου πατρός»⁽⁷⁷⁾. Ὁ καθηγητής ἀναφέρει, ὅτι στό πρῶτο μέρος τῆς παραβολῆς περιγράφεται ἡ ἄσωτη ζωὴ τοῦ νεότερου υἱοῦ καί ἡ ἐπιστροφή του, ἐνῶ στό δεύτερο μέρος ἡ ἀντίδραση καί ὁ θυμός καί ἡ σκληροκαρδία τοῦ μεγαλύτερου υἱοῦ. Οὔτε, ὅμως, ὁ πρῶτος οὔτε ὁ δεύτερος ἀποτελοῦν τό κεντρικό πρόσωπο τῆς παραβολῆς. Ἡ δεσπόζουσα μορφή ἀπό τήν ἀρχή μέχρι τό τέλος εἶναι τοῦ εὐσπλαγχνου καί γεμάτου ἀγάπης πατέρα. Ἡ ἄποψη αὐτή τεκμηριώνεται ἀπό τόν Καραβιδόπουλο στά πιά κάτω σημεία. Ὁ πατέρας ἀπό τή στιγμή πού τοῦ ζητήθηκε παραχωρεῖ χωρίς ὅρους καί ἀντιρρήσεις τό μερίδιο τῆς περιουσίας στόν νεότερο γιό πού τό ζήτησε σεβόμενος τήν ἐπιλογή του. Προσμένει καθημερινά χωρίς νά ἀπελπίζεται ἀπό τήν μεγάλη πατρική του ἀγάπη τήν ἐπιστροφή τοῦ παιδιοῦ του, γι' αὐτό καί μόλις διαισθάνθηκε τήν παρουσία του καί τόν εἶδε ἀπό μακριά προσέτρεξε πρὸς αὐτόν, τόν ἀγκάλιασε καί ἄρχισε νά τόν καταφιλεῖ. Δέν ἀφήνει τό παιδί του νά τοῦ ζητήσει νά τόν καταστήσει σάν ἓνα ἀπό τοὺς δούλους του, ἀλλά δίνει ἀμέσως ἐντολή νά τόν τοποθετήσουν στήν ἀρχική του θέση. Ἡ χαρά τοῦ πατέρα τονίζεται ἰδιαίτερα, γιατί τό παιδί του αὐτό ἦταν «νεκρό» καί ἀναστήθηκε, «ἀπολωλός» καί βρέθηκε. Ἐξέρχεται γιά δεύτερη φορά γιά νά συναντήσῃ καί τόν πρεσβύτερο γιό του, πού δέν ἤθελε νά εἰσέλθῃ στό σπίτι καί νά χαρεῖ μέ τήν ἐπιστροφή τοῦ ἀδελφοῦ του. Τελικά σέ ὁλόκληρη τήν παραβολή εἶναι διάχυτη ἡ μορφή τοῦ σπλαγχνικοῦ πατέρα, ὅπως ἀκριβῶς τόν θυμόταν στή μακρινή χώρα ὁ νεώτερος γιός⁽⁷⁸⁾.

Αὐτή τήν ἄποψη ἐκφράζουν καί πολλοί ἀρχαῖοι ἐρμηνευτές πού, παρόλο ὅτι τονίζουν τήν ἀποφασιστικότητα τοῦ νεώτερου γιοῦ νά πάρῃ τήν ἀπόφαση νά ἐπιστρέψῃ, δέν παραλείπουν νά ὑπογραμμί-

77. Πρβλ. Ἰω. Δ. Καραβιδόπουλου, «Ὁ εὐσπλαγχνος πατέρας», στό *Ἑρμηνεία Εὐαγγελίων τῶν Κυριακῶν*, τόμ. Α', Θεσσαλονίκη 1972, σσ. 225-231.

78. Βλ. Ἰω. Δ. Καραβιδόπουλου, ὁ.π.α., σσ. 128-129.

σουν τήν ἀγάπη τοῦ σπλαγχνικοῦ πατέρα. Ὁ Ζιγαβηνός ἐρμηνεύοντας τήν παραβολή, γράφει ὅτι αὐτή παρουσιάζει «τό μέγεθος τῆς φιλανθρωπίας τοῦ Θεοῦ καί δημοσιεύει τήν ἀνυπέρβλητη εὐσπλαγχνία καί ἀνείκαστον φιλανθρωπίαν τοῦ οὐράνιου Πατρός»⁽⁷⁹⁾.

Ὁ Ἅγ. Νεόφυτος μέσα ἀπό τήν 32η Κατήχηση του, ὅχι μόνο ὑποστηρίζει τήν ἄποψη ὅτι κεντρικό πρόσωπο τῆς παραβολῆς εἶναι ὁ εὐσπλαγχνος πατέρας, ἀλλά καί τόν κατοχυρώνει ὡς «τεχνικό ὄρο» μέσα ἀπό τά κείμενά του: «Ἐδειξε γοῦν ὁ Σωτήρ ἡμῶν διά τῆς τοῦ ἁσώτου παραβολῆς τί δέ λέγειν καί δρᾶν τόν θέλοντα μετανοεῖν, ὅτι ἀνάστασιν ἐκ τοῦ τῆς ἁμαρτίας πτώματος καί ἐπιστροφήν καί ὀλοκάρδιον ἐξαγόρευσιν, δι' ὧν καί προσδέχεται τῷ εὐσπλάγχνῳ πατρί καί κοσμεῖται βασιλικῶς τά θεῖα χαρίσματα»⁽⁸⁰⁾. Αὐτή ἀκριβῶς ἡ ὀνομασία παρουσιάζει καί τή θεολογική προσέγγιση τῆς παραβολῆς ἀπό τόν Ἅγιο Νεόφυτο⁽⁸¹⁾. Ἀπό τό τέλος τῆς 31ης Κατήχησής του, πού ἀναφέρεται στόν Φαρισαῖο καί τόν τελῶνη, ὁ Ἅγιος Νεόφυτος κάνει ἀναφορά στόν ἄσωτο γιό. Τονίζει, ὅτι ὁ ἄσωτος εἶναι τό πρόσωπο τοῦ μετανοοῦντος ἀνθρώπου. Ὅμως, μέ τή μετάνοια δέν πετυχαίνεται μόνο ἡ ἄφεση τῶν ἁμαρτιῶν ὡς ἐπιτυχία τοῦ ἴδιου τοῦ ἀνθρώπου⁽⁸²⁾, ἀλλά τοῦ προσφέρεται ἀπό τήν πατρική συμπάθεια τοῦ εὐσπλαγχνου πατέρα Θεοῦ καί ἡ υἱοθεσία: «Εἰκὼν δέ μετανοίας ὁ ἄσωτος, δι' ἧς οὐ μόνον ἁμαρτημάτων δίδοται ἄφεσις, ἀλλά καί υἱοθεσία καί κόσμησις διά πατρικῆς εὐνοίας πού προσγίνεται»⁽⁸³⁾.

Προαναγγέλλει ὁ Ἅγιος Νεόφυτος, ὅτι τό κεντρικό καί κυρίαρχο πρόσωπο τῆς παραβολῆς δέν εἶναι ὁ νεώτερος γιός πού

79. Εὐθυμίου Ζιγαβηνοῦ, *Περί τοῦ ἀποδημήσαντος εἰς χώραν μακράν*, PG 129, 1021-1028.

80. Ἀγίου Νεοφύτου τοῦ Ἐγκλείστου, *Συγγράμματα, Κατήχησις ΑΒ*, τόμ. Β', σ. 429, 67-71.

81. Βλ. Χρ. Οἰκονόμου, ὅπ.παρ., σ. 284.

82. Βλ. Χρ. Οἰκονόμου, ὅπ.παρ., σ. 284.

83. Ἀγίου Νεοφύτου τοῦ Ἐγκλείστου, *Συγγράμματα, Κατήχησις ΑΑ'*, τόμ. Β', σ. 423, 9-11.

έρχεται σέ επίγνωση τῆς ἀμαρτωλότητάς του, ἀλλά ὁ σπλαγχνικός πατέρας πού προσφέρει ὄχι ἀπλῶς τή συγχώρεση ἀλλά κάτι πιό σημαντικό, τήν υἱοθεσία. Χαρακτηριστικό εἶναι, ὅτι ὁ Ἅγιος Νεόφυτος ἀπό τήν 31η Κατήχησή του θά μᾶς πεί ὅτι ὅλα ὅσα θά λεχθοῦν σχετικά μέ τήν παραβολή τοῦ ἀσώτου⁽⁸⁴⁾, θά προέρχονται ἀπό τό κεντρικό πρόσωπο τῆς παραβολῆς, τόν πατέρα τοῦ ἀσώτου: «Ἡ δέ ἐξῆς Κυριακή ἀπαιτοῦσα ἡμᾶς τά τοῦ ἀσώτου εἰπεῖν, ὁ τοῦ ἀσώτου πατήρ δώσει καί ἐκείνου διά βραχέων εἰπεῖν· εἰς ὠφέλειαν μέν καί οἰκοδομήν τῶν ἡμετέρων ψυχῶν»⁽⁸⁵⁾.

5. Ἑρμηνευτική προσέγγιση τῆς παραβολῆς τοῦ σπλαγχνικοῦ πατέρα, ἀπό τόν Ἅγιο Νεόφυτο τόν Ἐγκλειστο.

Στήν ἀρχή τῆς 32ης Κατήχησής του γιά τόν ἄσωτο⁽⁸⁶⁾, ὁ Ἅγιος Νεόφυτος ἐξαίρει τή σημασία τῆς μετάνοιας καί θεωρεῖ εὐτυχισμένο αὐτόν πού ἀξιώθηκε νά φύγει ἀπό αὐτόν τόν κόσμον ἐν μετανοίᾳ: «Καλόν συναντήματι τό πυξίδιον τοῦτο συνήντησε περατούμενον, καλόν, ὅτι καλόν τῆς μετανοίας τό σχῆμα καθέστηκε καλόν δέ καί μακάριον τέλος κατέλαβεν, ὅστις ἐν μετανοίᾳ τό τέλος κατέλαβεν»⁽⁸⁷⁾. Ὡς μοναχός, ὁ Ἅγιος Νεόφυτος καί ἰδιαίτερα ὡς ἔγκλειστος, μοναδική του ἐπιδίωξη ἦταν νά συναντήσῃ τόν Χριστό καί νά ἐνωθεῖ μαζί του διά τῆς μετανοίας. Σκοπός του βέβαια δέν εἶναι μόνο ἡ προσωπική μετάνοια, ἀλλά εἶχε ὡς στόχο του νά ἐξαγγελεθῇ τό κήρυγμα καί ἡ διδασκαλία τῆς Ἐκκλησίας πρὸς ὅλους τοὺς χριστιανούς. Στή συγκεκριμένη περίπτωση πρόκειται γιά τή μετάνοια καί τή νηστεία⁽⁸⁸⁾. Ἡ ἐρμηνευτική προ-

84. Βλ. Χρ. Οἰκονόμου, ὅπ.παρ., σ. 285.

85. Ἁγίου Νεοφύτου τοῦ Ἐγκλείστου, *Συγγράμματα, Κατήχησις ΛΑ'*, τόμ. Β', σ. 426, 4, 86.

86. Βλ. Χρ. Οἰκονόμου, ὅπ.παρ., σ. 285.

87. Ἁγίου Νεοφύτου τοῦ Ἐγκλείστου, *Συγγράμματα, Κατήχησις ΛΒ'*, τόμ. Β', σ. 427, 2-5.

88. Βλ. Χρ. Οἰκονόμου, ὅπ.παρ., σ. 285.

σέγγιση τοῦ Ἁγίου ἀποσκοπεῖ στή δόξα τοῦ Θεοῦ καί στήν ὠφέλεια καί σωτηρία τῶν ἀνθρώπων⁽⁸⁹⁾. Παρουσιάζει τήν παραβολή ὁ Ἅγιος Νεόφυτος σάν μία μέρα πού σαλπίζει καί πού καλεῖ σέ μετάνοια. Ὅμως ἡ σάλπιγγα προετοιμάζει αὐτούς πού θά πολέμησουν ψυχολογικά. Ἔτσι μ' ἓνα ἀλληγορικό τρόπο, ἡ μέρα αὐτή τοῦ ἀσώτου προεξαγγέλει τήν ὠφέλεια ἀπό τή μετάνοια⁽⁹⁰⁾.

Ὁ Ἅγιος γνωρίζοντας πολύ καλά τήν Ἁγία Γραφή, συνθέτοντας χωρία ἀπό τήν Παλαιά καί τήν Καινή Διαθήκη καί πάσχοντας τά θεῖα, δημιουργεῖ σωστές προοπτικές γιά νά ἐρμηνεύσει καί νά κατανοήσῃ τό νόημα τῶν λόγων τοῦ Ἰησοῦ⁽⁹¹⁾. Γι' αὐτό, ὅπως ὁ ἴδιος τονίζει, τίποτα ἄλλο δέν φωτίζει τόν νοῦν, «καί διακόπτει τήν ἁμαρτία καί ἀυξάνει τήν ἀρετήν καί ἀγαπᾷ τόν Χριστόν καί τηρεῖν τάς Αὐτοῦ ἐντολάς δύναται ποιεῖν τόν ἄνθρωπον, ὡς ἡ τῶν θείων Γραφῶν, κατὰ Θεόν ἀνάγνωσις καί πρὸς τήν τούτων ὠφέλειαν παραπέμπουσιν. Διό ὁ Κύριος ἡμῶν ἔλεγεν ἐρευνᾶτε τάς γραφάς, μή ἀναγινώσκετε ἀπλῶς, ἀλλ' ἐρευνᾶτε καί γνῶτε τόν ἐγκείμενον νοῦν τῶν γραφῶν καί καρποῦσθε τήν ἐντεῦθεν τικτομένην ὠφέλειαν»⁽⁹²⁾.

Ἡ νηστεία εἶναι τό ἄλλο στοιχεῖο πού τονίζει ὁ Ἅγιος Νεόφυτος στόν πνευματικό ἀγῶνα καί τονίζει τήν ἀναγκαιότητά της. Γιά τό τί εἶναι πραγματική νηστεία, ὁ Ἅγιος Νεόφυτος ἀναφέρει ὅτι εἶναι ἡ ἀπαλλαγή ἀπό τά πάθη καί ἀπό τήν ἁμαρτία. Αὐτή βοηθᾷ τόν ἄνθρωπο στήν ἐν Χριστῷ τελείωσή του, πού εἶναι ἡ κάθαρση ἀπό τά πάθη, ὥστε ὁ ἄνθρωπος νά φθάσῃ στόν φωτισμό καί τή θέωση. Ὡς παράδειγμα ἀναφέρει ὁ Ἅγιος Νεόφυτος τόν Μωυσῆ πού παίρνει ἐντολή ἀπό τόν Θεό νά κατεβεῖ ἀπό τό

89. Ἰω. Π. Τσικνοπούλου, *Ἡ ἐρμηνευτική τοῦ Ἁγίου Νεοφύτου*, Λευκωσία 1966, (ἀνάτυπο ἀπό τό περιοδικό «Ἀπόστολος Βαρνάβας»).

90. Βλ. Χρ. Οἰκονόμου, ὅπ.παρ., σ. 288.

91. Βλ. Χρ. Οἰκονόμου, ὅπ.παρ., σ. 289.

92. Ἁγίου Νεοφύτου τοῦ Ἐγκλείστου, *Συγγράμματα, Δέκα λόγοι περί Χριστοῦ ἐντολῶν*, τόμ. Α', ἔκδ. Ἰω. Ε. Στεφανής, Πάφος 1996, σ. 5, στήλ. 43.

ὁρος Σινᾶ καί νά καθαρισθεῖ ὁ λαός μέ νηστεία τριῶν ἡμερῶν. Ἡ νηστεία κατὰ τόν Ἅγιο Νεόφυτο, ἔχει ἀξία ὅταν ἀπαλλάσσει τόν ἄνθρωπο καί τόν ἀπομακρύνει ἀπό τό κακό καί τόν ἀναμορφώνει πνευματικά. Βέβαια, ἡ νηστεία δέν εἶναι αὐτοσκοπός ἀλλά μέσο καί τρόπος πού ὁδηγεῖ στόν ἀγιασμό καί τή σωτηρία⁽⁹³⁾. Ἀναφέρει σάν παράδειγμα τούς πρωτόπλαστους πού ἡ ἁμαρτία καί ἡ πρόταση γιά νά φᾶνε ἀπό τό ξύλο τῆς γνώσεως τοῦ καλοῦ καί τοῦ κακοῦ, ἐξόρισε τόν ἄνθρωπο ἀπό τόν παράδεισο. Ἔτσι τώρα, διά τῆς νηστείας καί τῆς μετανοίας ἀποκαθίσταται στήν προτέρα κατάστασή του. Κατά τόν Ἅγιο Νεόφυτο⁽⁹⁴⁾, τό κήρυγμα τοῦ Χριστοῦ γιά μετάνοια, εἶναι πρόσκληση στούς ἀνθρώπους νά συμμετάσχουν, στή βασιλεία τοῦ Θεοῦ πού πλησιάζει: «Καλόν τῆς μετανοίας τό χρῆμα καθέστηκε, καλόν δέ καί μακάριον τέλος κατέλαβε, ὅστις ἐν μετανοίᾳ τό τέλος κατέλαβε».

Ἐπίκεντρο, στή συνέχεια τῆς παραβολῆς τοῦ ἀσώτου, θέτει τόν «φιλόανθρωπο πατέρα». Γνωρίζοντας τή διδασκαλία τοῦ Ἀποστόλου Παύλου, ὁ Ἅγιος Νεόφυτος ἀναφέρει ὅτι ἡ συνείδηση εἶναι αὐτή πού κρίνει τή σχέση τοῦ κάθε ἀνθρώπου μέ τόν Θεό Πατέρα. Ὁ πατέρας δέν κρίνει μόνον, ἀλλά πρωτίστως ἀγαπᾷ καί προσφέρει πλουσιοπάροχα τόν πλοῦτον τῆς πατρικῆς ἀγάπης του. Ὁ νεώτερος γιός ζήτησε ἀπό τόν πατέρα τό «ἐπιβάλλον μέρος τῆς οὐσίας»⁽⁹⁵⁾ καί ἀπομακρύνθηκε «μετ' οὐ πολλὰς ἡμέρας»⁽⁹⁶⁾. Ἀφοῦ ζήτησε καί ἔλαβε τόν πλοῦτο τῶν δωρεῶν τοῦ Θεοῦ, ἀπομακρύνθηκε ἀπό κοντά του. Κατά τόν ἴδιο τρόπο καί ὁ ἄνθρωπος πού ἀπομακρύνεται ἀπό τόν σπλαγχνικό πατέρα, ὁδηγεῖται στή μακρινή χώρα τῶν παθῶν, τῆς φθορᾶς καί τοῦ θανάτου. Μέ τήν ὑποταγή στήν ἁμαρτία ὁ ἄνθρωπος καταδαπανᾷ τά

93. Βλ. Χρ. Οἰκονόμου, ὅπ.παρ., σσ. 290-291.

94. Ἀγίου Νεοφύτου τοῦ Ἐγκλείστου, *Συγγράμματα, Κατήχησις ΑΒ'*, τόμ. Β', σ. 427.

95. Λουκ. 15, 12.

96. Λουκ. 15, 13.

χαρίσματα καὶ τὰ τάλαντα πού τοῦ ἔδωσε ὁ Θεός. Καί σ' αὐτό τό σημεῖο προβάλλεται ὁ εὐσπλαγχνος πατέρας. Παρόλο πού θά μπορούσε νά μή ἐπιτρέψει στόν νεότερο γιό του νά κατασπαταλήσει τόν πατρικό πλοῦτο, ἐντούτοις τοῦ συμπεριφέρεται μέ σεβασμό καί ἀγάπη. Δέν τοῦ στερεῖ τήν ἐλευθερία του καί τοῦ ἐπιτρέπει νά ἀναχωρήσει⁽⁹⁷⁾.

Ἄφοῦ ζοῦσε μέ αὐτόν τόν τρόπο ὁ ἄσωτος γιός ἔπεσε λιμός σέ ἐκείνη τή χώρα καί ἄρχισε νά στερεῖται καί νά πεινᾷ. Αὐτό φανερώνει τό κατάντημα, πού ὁδηγεῖ τόν ἄνθρωπο ἡ ἁμαρτία, γι' αὐτό καί προσκολλᾶται σ' ἕναν πολίτη τῆς χώρας ἐκείνης, πού τόν ἔστειλε νά βόσκει χοίρους. Ὁ Ἅγιος Νεόφυτος παρουσιάζει ὅλην τήν ἀνθρωπότητα νά εἶναι προσκολλημένη σέ ἀκάθαρτους πολῖτες καί νά βόσκει ἀπό τὰ ξυλοκέρατα τῆς ἁμαρτίας. Πολίτη τῆς χώρας ἐκείνης θεωρεῖ τόν διάβολο, πού δεσμεύει μέ τήν ἁμαρτία τόν ἄνθρωπο κοντά του καί ξυλοκέρατα θεωρεῖ τίς ἀπολαύσεις ἀπό τήν ἁμαρτία πού μολύνουν τήν ψυχή, ἐγκλωβίζουν τόν ἄνθρωπο καί τόν κρατοῦν μακριά ἀπό τόν πατέρα. Αὐτή ἡ ἄποψη ταυτίζεται μέ τίς θέσεις τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου⁽⁹⁸⁾. Ἡ γλυκιά ἀνάμνηση, ὅμως, τοῦ στοργικοῦ πατέρα πού εἶναι τό κεντρικό πρόσωπο τῆς παραβολῆς, παρηγορεῖ μέ μόνη ἀνάμνηση τόν ἄσωτο γιό, ἀλλά καί ὅλους τούς ἁμαρτωλοὺς ἀνθρώπους, πού εἶναι ἱκανή νά ὁδηγήσει τόν ἄνθρωπο στήν ἐπιστροφή καί στή μετάνοια⁽⁹⁹⁾.

Ὁ Ἅγιος Νεόφυτος προτρέπει ὅλους νά μήν ἀναβάλλουν τήν ἐπιστροφή τους καί τούς ἐνθαρρύνει νά μή παραμένουν στήν ἁμαρτία. Ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ εἶναι ἱκανή νά μαλακώσει καί τίς πλέον σκληρές καρδιές καί νά τίς μεταβάλει πρὸς τό καλύτερο.

97. Ἀγίου Νεοφύτου τοῦ Ἐγκλείστου, *Συγγράμματα, Κατήχησις ΑΒ'*, τόμ. Β', σ. 427: «Προλέγει μέν διά τῶν Θείων Εὐαγγελίων τῆς τοῦ Ἀσώτου παραβολῆς τῆς μετανοίας τό χρήσιμον· μετάνοια γάρ καί νηστεία ἱερά ξυνωρίς καί πανάμωμος, ὧν χωρίς ὀλίγοι σωζόμενοι».

98. Βλ. Οἰκονόμου, ὅπ.παρ., σ. 295.

99. Βλ. Χρ. Οἰκονόμου, ὅπ.παρ., σ. 295.

Γι' αυτό καί δέν πρέπει νά ἀπελπίζεται ὁ ἁμαρτωλός ἐπειδὴ λύπησε ὑπερβολικά τόν Θεό Πατέρα ἢ ἐπειδὴ σκόρπισε τόν πλοῦτο τῶν χαρισμάτων τοῦ Θεοῦ, γιατί τό ἔλεος καί ἡ εὐσπλαγχνία τοῦ Θεοῦ εἶναι ἀπέραντη καί ἀμέτρητη⁽¹⁰⁰⁾. Παρόλο πού οἱ ἁμαρτωλοὶ ἐνθυμοῦνται τόν εὐσπλαγχνο πατέρα τή στιγμή τῆς ἀπελπισίας τους, ἐντούτοις δέν τοὺς ἀποστρέφεται, ἀλλά τοὺς δέχεται, ἀρκεῖ ἢ μετάνοιά τους νά εἶναι εἰλικρινής⁽¹⁰¹⁾. Ὁ Ἅγιος Νεόφυτος τονίζει ἰδιαίτερα τή σπλαγχνικότητα τοῦ Θεοῦ πατέρα πού ὑπέρκειται τῆς ἀπομάκρυνσης καί τῆς ἀποστασίας. Ὁ νεώτερος γιός συναισθάνεται τήν ἀναξιότητά του ἀλλά ἔχει τή βεβαιότητα, ὅτι ἐκεῖνος ἐξακολουθεῖ νά παραμένει πατέρας του, γιατί ὁ Θεός δέν ἀρνεῖται, ἀλλά εὐαρεστεῖται καί λέγεται πατέρας τῶν μετανοούντων⁽¹⁰²⁾. Ὅλα αὐτά ὁ Ἅγιος Νεόφυτος τά προσεγγίζει μέσα ἀπὸ τήν ἀλληγορική ἐρμηνεία πού δέν ξεφεύγει ἀπὸ τὰ πλαίσια τῶν ἀναφορῶν τοῦ κειμένου.

Συνεχίζοντας τήν ἐρμηνεία του ὁ Ἑγκλειστος ἔχει πάντοτε σάν ἐπίκεντρο τόν Θεό Πατέρα καί παροτρύνει τοὺς ἀνθρώπους νά ἐνθυμοῦνται πάντοτε τήν καλοσύνη του, ἡ ὁποία σάν ἀκτῖνα φωτός ρίχνει στήν καρδιά τοῦ ἁμαρτωλοῦ τή Θεία Χάριν γιά νά ἔλθει σέ ἐπίγνωση τοῦ ἑαυτοῦ του καί νά μετανοήσῃ⁽¹⁰³⁾. Ἡ ἀπόδειξη ὅτι θλίβεται, συντρίβεται καί ταπεινώνεται δείχνει τή θέση στήν ὁποία κατατάσσει τόν ἑαυτό του. Θεωρεῖ, ὅτι εἶναι ἀνάξιος νά εἶναι γιός τοῦ πατέρα του, γι' αὐτό καί τόν παρακαλεῖ νά τόν κάνει «ὡς ἓνα τῶν μισθίων του»⁽¹⁰⁴⁾. Ἀκόμα καί σ' αὐτή τήν περίπτωση βλέπουμε τή μεγάλη εὐσπλαγχνία τοῦ πατέρα πού ἐνῶ θά

100. Ἀγίου Νεοφύτου τοῦ Ἑγκλείστου, *Συγγράμματα, Κατήχησις ΑΒ'*, τόμ. Β', σ. 431: «Γενέσθαι θυσία εὐάρεστος Θεῷ καί φιλεῖσαι αὐτόν καί φιληθῆναι ὑπ' αὐτοῦ, ὅτι καί αὐτός τοὺς αὐτόν φιλοῦντας ἀγαπᾷ».

101. Ἀρχιμ. Σ. Παπακώστα, ὅπ.παρ., σ. 107.

102. Πρβλ. Χρ. Οἰκονόμου, ὅπ.παρ., σ. 288.

103. Βλ. Χρ. Οἰκονόμου, ὅπ.παρ., σ. 289.

104. Λουκ. 15, 19.

μπορούσε νά ἀρνηθεῖ κάθε σχέση καί ἐπικοινωνία μέ τόν ἄσωτο γιό του, δέν τό κάνει, ἀλλά τόν ἀποδέχεται καί τό συγχωρεῖ ὡς πραγματικό παιδί του⁽¹⁰⁵⁾.

Ὁ Ὅσιος Νεόφυτος, τήν ἐπιστροφή τοῦ Ἀσώτου τήν διαιρεῖ σέ τρία στάδια: α) τήν ἀνάμνηση τοῦ πατέρα, β) τήν ἀπόφαση νά ἐπιστρέψει καί γ) τήν ἐξομολόγηση γιά νά καθαρισθεῖ ἀπό τίς ἁμαρτίες⁽¹⁰⁶⁾. Στήν προβληματική τοῦ Ὁσίου Νεοφύτου κινεῖται καί ὁ Ὅσιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος, ὁ ὁποῖος διακρίνει τρία στάδια τῆς ἀληθοῦς μετάνοιας: Πρῶτο τή συντριβή τῆς καρδίας, δεύτερο τήν εἰλικρινή ἐξομολόγηση καί τρίτο τήν διόρθωση τῆς ζωῆς του⁽¹⁰⁷⁾. Σέ μιᾷ στιγμή τοῦ χρόνου μπορεῖ κάποιος νά σωθεῖ. Κατά τόν Ὅσιο Νεόφυτο, ὅποιος μετανοήσῃ ἀληθινά σέ τρεῖς μόνο μέρες, μπορεῖ νά ἀποδειχθεῖ ἄξιος τῆς Θείας Κοινωνίας μέ τή Χάριν τοῦ Χριστοῦ⁽¹⁰⁸⁾. Ἡ γνήσια μετάνοια, κατά τόν Ὅσιο, εἶναι νά ἐξομολογηθεῖ κανεῖς τίς ἁμαρτίες του καί νά παρασταθεῖ ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ. Στό ταμεῖόν του, νά στενάζει ἀπό καρδιάς, νά τύπτει τό στήθος του, νά μή ἀποτολμᾷ νά σηκώνει τήν κεφαλὴ του ἀπό τή γῆ. Πολλές μπορεῖ νά εἶναι οἱ ἁμαρτίες, ἀλλά ἀσύγκριτα ἀμέτρητο τό ἔλεος τοῦ Θεοῦ⁽¹⁰⁹⁾.

Ὁ Ὅσιος θεωρεῖ τόν ἄσωτο ὡς ἐκπρόσωπο τοῦ κάθε ἁμαρτωλοῦ ἀνθρώπου. Οἱ πονηροὶ πολῖτες εἶναι αὐτοὶ πού ζοῦν τή ζωή τῆς ἁμαρτίας καί ἔχουν σχέσεις μέ τόν διάβολο, ἐνῶ ὁ Θεὸς καί πατρικός πλοῦτος εἶναι ἡ υἱοθεσία, τήν ὁποία λαμβάνει ὁ ἄνθρω-

105. Βλ. Ἀρχιμ. Σ. Παπακώστα, ὁπ.παρ., σ. 110.

106. Βλ. Χρ. Οἰκονόμου, ὁπ.παρ., σ. 300.

107. Ὅσιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος, *Ἑρμηνεία εἰς τόν ΜΗ Ψαλμό*, PG 55, 227-228.

108. Ὁσίου Νεοφύτου τοῦ Ἐγκλείστρου, *Συγγράμματα, Κατήχησις Δ΄*, Ἐγκώμια εἰς τήν Ἀγία Ὑπαπαντή καί περί μετάνοίας καί ἀχράντου καί Θείας Κοινωνίας, τόμ. Β΄, σ. 215, 130-135, «ταῦτα οὖν ἐν ἡμέραις τρισὶ τρίτον ἐκτελῶν ἐφ' ἐκάστης ἡμέρας καί νυκτός ἐν καρδίᾳ συντετριμμένη θάρσει, ἀδελφέ, ἀκούων ὅτι «καρδίαν συντετριμμένην καί τεταπεινωμένην ὁ Θεός οὐκ ἐξουδενώσει».

109. Βλ. Χρ. Οἰκονόμου, ὁπ.παρ., σ. 301.

πος μέ τό βάπτισμα⁽¹¹⁰⁾. Ὁ πατέρας τῆς παραβολῆς εἶδε, τόν υἱό τοῦ ἀπό μακριά καί τοῦ ἔδειξε τήν ἀγάπη του ἀκόμα πρὶν αὐτός καταθέσει τή μετάνοιά του. Προσέχει ἀπό μακριά ὁ πατέρας, τόν ἐντοπίζει καί τρέχει πρὸς αὐτόν. Ἔτσι καί ὁ Θεός πατέρας μόλις αἰσθανθεῖ καί τήν παραμικρή ἀλλοίωση καί διάθεση τοῦ ἀμαρτωλοῦ, ἀμέσως τόν βοηθᾷ, τόν ἀγκαλιάζει καί τόν συγχωρεῖ. Ὁ πατέρας δέχεται τή μετάνοια καί τόν ἐνδύει μέ τήν πρώτη στολή πού εἶναι ἡ Χάρις τοῦ Θεοῦ Βαπτίσματος. Ἡ στολή αὐτή εἶναι ἡ καθαρότητα καί ἡ ἀναγέννηση, πού λαμβάνει ὁ χριστιανός ὅταν ἐξέρχεται τῆς κολυμβήθρας. Μέ τή μετάνοια δέχεται τό δακτυλίδι πού εἶναι ἡ υἱοθεσία, τά δέ ὑποδήματα εἶναι ἡ ἐνίσχυση πού παρέχει ὁ Θεός πατέρας σέ αὐτούς, πού μετανοοῦν γιά νά βαδίζουν μέ ἀσφάλεια τόν δρόμο τῆς ἀρετῆς⁽¹¹¹⁾.

Ὁ Ἅγιος Νεόφυτος ἐντοπίζει τέσσερα στάδια σ' αὐτή τή διαδικασία: α) τήν ἀνάσταση, β) τήν ἐπιστροφή, γ) τήν ἐξομολόγηση καί δ) τήν ταπείνωση. Δέν συγκαταβαίνει στήν παράκληση τοῦ παιδιοῦ του νά τόν καταστήσει σάν ἓνα ἀπό τούς δούλους του, ἀλλά ἀντί γιά δούλο, τόν δέχεται ὡς κληρονόμο⁽¹¹²⁾. Ὁ Ἅγιος διερρωτᾶται ποιός μπορεῖ νά ἀρνηθεῖ μιὰ τέτοια φιλανθρωπία καί θά παρέμενε στήν ἀμαρτία, ποιός δέν θά προτιμοῦσε νά συμμετέχει στό δεσποτικό τραπέζι καί νά τροφοδοτήσῃ τήν ψυχή του μέ οὐράνια τροφή. Αὐτό καθρεπτίζεται στό πρόσωπο τοῦ μετανοημένου ἀσώτου, ὁ ὁποῖος δαπάνησε στήν ἀμαρτία τόν πλοῦτο του⁽¹¹³⁾. Ἔτσι ὁ μόσχος ὁ σιτευτός εἶναι αὐτή ἡ θυσία τοῦ μόσχου τοῦ ἁμωμου, δηλαδή τοῦ Χριστοῦ, πού πρόσφερε θυσία τῇ ζωῇ του γιά τόν κάθε ἀμαρτωλό⁽¹¹⁴⁾. Ὁ ἀμελής καί ράθυμος δέν ἔχει τίποτα νά ὠφεληθεῖ, ἐνῶ αὐτός πού μετανοεῖ γίνεται δεκτός στή

110. Βλ. Χρ. Οἰκονόμου, ὅπ.παρ., σ. 302.

111. Βλ. Χρ. Οἰκονόμου, ὅπ.παρ., σ. 303.

112. Πρβλ. Χρ. Οἰκονόμου, ὅπ.παρ., σ. 303.

113. Βλ. Χρ. Οἰκονόμου, ὅπ.παρ., σ. 304.

114. Βλ. Ἀρχιμ. Σ. Παπακώστα, ὅπ.παρ., σ. 118.

βασιλεία τοῦ Θεοῦ: «Ὁ πλοῦτος τῆς οἰκονομίας καί τοῦ ἡθους, μέ τή διβλική θεολογία, τήν πατερική σοφία καί τήν ἐμπειρία τῶν ἀγίων εἶναι χαρακτηριστικά στοιχεῖα στά κείμενα τοῦ Ἀγίου Νεοφύτου»⁽¹¹⁵⁾.

Ὅπως οἱ πόρνες, οἱ ληστές καί οἱ τελῶνες μέ τήν εἰλικρινῇ μετάνοια ὁδηγήθηκαν στή σωτηρία, τό ἴδιο συμβαίνει καί σήμερα, τονίζει ὁ Ἅγιος: «Ποία λοιπόν, ἄρα ἡμῖν ἐναπέμεινε σωτηρίας ὁδός; Τάχα οὐδεμία πλὴν τῆς εἰλικρινοῦς μετανοίας καί μόνῃς δι' ἧς ἐσώθησαν πόρνοι καί ἄσωτοι καί λησταί καί τελῶναι δι' ἧς ἐκ βυθοῦ παραπτώσεων εἰς οὐρανούς ἀνελκύσθησαν ἄνθρωποι»⁽¹¹⁶⁾. Συνεχίζοντας ὁ Ἅγιος προτρέπει τοὺς ἀναγνώστες του νά μή χάνουν τό θάρρος τους οὔτε νά ἀπελπίζονται γιατί δέν εἶναι καθόλου δύσκολο γιά τόν Θεό νά συγχωρέσει καί νά ἀπαλλάξει τόν ἄνθρωπο ἀπό τήν ἁμαρτία: «Διό καί οὐχ ὡς μίσθιος κατὰ τήν αἴτησιν, ἀλλά μᾶλλον ὡς κληρονόμος εἰσδέχεται καί ὡς υἱός διαδράσας γυμνός καί ἐλθὼν ἐκ χώρας βαρβαρικῆς ἐνδύεται καί ὑποδύεται παρευθύς καί διακοσμεῖται φαιδρῶς ὡς υἱός. Τίς ἄρα ἐλεήσειεν ἄν τόν ἐν τοιαύτῃ καί τηλικαύτῃ θείᾳ φιλανθρωπία μή προσδραμόντα τῇ μετανοίᾳ, ἀλλ' ἐμμένοντα δεδουλωμένον τῇ ἁμαρτίᾳ καί τῇ ἀνομίᾳ εἰς τήν ἀνομίαν»⁽¹¹⁷⁾.

Ὁ Ἅγιος Νεόφυτος καταλήγει σέ κάποια συμπεράσματα: α) ὁ ἄνθρωπος παίρνει τήν ἀπόφαση νά ὁδηγηθεῖ στή μετάνοια μέ ταπείνωση, β) ὑπάρχει δυνατότητα ἀνάστασης ἀπό τόν θάνατο πού προκαλεῖ ἡ ἁμαρτία καί γ) ἡ ἐπιστροφή, πρέπει νά συνοδεύεται ἀπό εἰλικρινῇ ἐξομολόγησι. Ὅτι καί ἄν κάνει ὁ ἄνθρωπος τό

115. Βλ. Χρ. Οἰκονόμου, ὅπ.παρ., σ. 305.

116. Ἅγιου Νεοφύτου τοῦ Ἐγκλείστου, *Συγγράμματα Εἰσαγωγή Βίβλος τῶν Κατηχήσεων*, τόμ. Β', ἔκδ. Β. Κ. Κατσαρός, ἔκδοση Ι.Β.Σ.Μ. Ἁγ. Νεοφύτου, Πάφος 1998, σ. 218.

117. Ἁγίου Νεοφύτου τοῦ Ἐγκλείστου, *Συγγράμματα, Κατήχησις Δ'*, Ἐγκώμια εἰς τήν Ἀγία Ὑπαπαντή καί περί μετανοίας καί ἀχράντου καί Θείας Κοινωνίας, τόμ. Β', σ. 217, 183-190.

ὑπερκαλύπτει ἡ ἀγάπη καὶ ἡ συγχωρητικότητα τοῦ σπλαγχνικοῦ πατέρα⁽¹¹⁸⁾. Ἡ μετάνοια τοῦ ἀσώτου φαίνεται σημαντική, ἀλλὰ μπροστά στήν ἀπέραντη ἀγάπη τοῦ σπλαγχνικοῦ πατέρα παίρνει ἄλλη διάσταση. Ὁ Ὅσιος Νεόφυτος μέ τή χρήση τοῦ ὄρου «**τῷ εὐσπλάγχνῳ πατρί**»⁽¹¹⁹⁾, δίκαια μπορεῖ νά θεωρηθεῖ, ὅτι αὐτός καθιερώνει τή νέα ὀνομασία της: «Ἡ παραβολή τοῦ σπλαγχνικοῦ πατέρα».

Γ'. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Μέσα ἀπό τήν παροῦσα ἐργασία προσπαθήσαμε νά παρουσιάσουμε τήν ἐρμηνευτική προσέγγιση, τήν ἀνάπτυξη καί τό σχολιασμό τῆς συγκεκριμένης παραβολῆς τοῦ ἀσώτου, ὅπως αὐτή παρουσιάζεται στή σύγχρονη ἐρμηνευτική, ἀλλά ἰδιαίτερα ἀπό τόν Ὅσιο Νεόφυτο τόν Ὑγκλειστο καί νά ὁδηγηθοῦμε στά παρακάτω συμπεράσματα:

1. Ὁ Ὅσιος ἔχοντας ἐνώπιόν του καθημερινά τόν σκοπό τῆς ἀφιέρωσής του, πού εἶναι ἡ κάθαρση, ὁ ἀγιασμός καί ἡ κατά Χάριν θέωση, μέσα ἀπό τίς ἐρμηνευτικές του προσεγγίσεις στή παραβολή τοῦ ἀσώτου, καταδεικνύει τή μεγάλη σημασία τῆς μετάνοιας γιά τήν πνευματική ζωή. Ἀναπτύσσει ὁ Ὅσιος Νεόφυτος τήν εἰρήνη καί τήν ἀφθονία, πού ἀπολαμβάνει ὁ ἄνθρωπος (νεώτερος γιός) στό σπίτι τοῦ πατέρα του (Θεοῦ), γιά τήν καταστροφική ἀπόδρασή του πού λειτουργεῖ καταλυτικά στή ζωή τοῦ νεότερου γιοῦ (τοῦ κάθε ἁμαρτωλοῦ) γιά τόν πλοῦτο τῆς κληρονομιάς πού τοῦ δίνεται (χαρίσματα καί δωρεές τοῦ Θεοῦ), γιά τήν ἀσωτία μέσα ἀπό κάθε εἶδος ἁμαρτωλῶν πράξεων, γιά τήν ἀπόλυτη πτώχευση (χρεοκοπία πνευματική).

2. Μᾶς μιλάει παράλληλα γιά τήν ἀπόφαση τοῦ νεώτερου γιοῦ νά ἀλλάξει τρόπο ζωῆς ἐρχόμενος «εἰς ἑαυτόν» (μετάνοια). Περι-

118. Βλ. Χρ. Οἰκονόμου, ὅπ.παρ., σσ. 307-308.

119. Ἀγίου Νεοφύτου τοῦ Ὑγκλείστου, *Συγγράμματα, Κατήχησις ΑΒ*, τόμ. Β', σ. 429, 3, 70

γράφει τήν ἐπιστροφή, τήν ὀλόθερμη ὑποδοχή καί τήν ἀποκατάσταση τοῦ νεώτερου γιοῦ στήν πρώτη θέση, τοῦ κάθε ἁμαρτωλοῦ στό σπίτι του, τήν Ἐκκλησία καί τή συμμετοχή του στό μυστήριο τῆς Θείας Εὐχαριστίας. Τονίζει ὁ Ἅγιος τή μετάνοια καί τή νηστεία, ὡς μέσα πού ὁδηγοῦν στήν πνευματική τελειότητα καί ὅχι σάν αὐτοσκοπό.

3. **Κεντρική**, ὁμως, θέση ἔχει γιά τόν Ἅγιο Νεόφυτο τό πρόσωπο τοῦ σπλαγχνικοῦ πατέρα, πού χωρίς αὐτό ἡ μετάνοια δέν θά ἦταν ἐφικτή. Ἡ ἀγάπη τοῦ πατέρα πρός τόν νεώτερο γιό, ἄν καί αὐτός ἀπείχε μακριά, τόν εἴλκυε ἐσωτερικά καί τοῦ ἔκανε συντροφιά, γι' αὐτό καί δέν ἔσβησε τήν ἐνθύμηση τοῦ πατέρα του. Ἀργότερα ὅταν ἦρθε στόν ἑαυτό του πῆρε τήν ἀπόφαση νά ἐπιστρέψει. Ὅταν ὁ νεώτερος γιός, ἁμαρτωλός, εἶπε στόν πατέρα του (Θεό) νά τόν καταστήσει σάν ἓνα ἀπό τοὺς δούλους του, ὁ πατέρας δέν δέχθηκε, ἀλλά ξαναπροσφέρει σ' αὐτόν τήν ἀγάπη του. Αὐτό πού τοῦ ταιριάζει εἶναι ἡ υἱοθεσία, γιά νά ξαναγίνει παιδί του. Γι' αὐτό μᾶς ἀναφέρει ὁ Ἅγιος Νεόφυτος ὅτι ὁ ἁμαρτωλός δέν πρέπει νά νομίζει ὅτι δέν ὑπάρχει γι' αὐτόν πιά σωτηρία, ἀλλά νά ἐλπίζει καί νά προσδοκᾷ τή θεία συμπάθεια, τό ἔλεος καί τήν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ.

4. Ἡ ἁμαρτία γιά τόν Ἅγιο γεννᾷ τό θάνατο, ἐνῶ ἡ ἐπιστροφή κοντά στόν σπλαγχνικό πατέρα γεννᾷ τή ζωή. Τόση εἶναι ἡ ἀγάπη τοῦ σπλαγχνικοῦ πατέρα πού ἔσφαξε τό καλύτερο μοσχάρι γιά νά χαροῦν τήν ἐπιστροφή τοῦ ἀπολωλὸτος γιοῦ του. Ἔτσι ἀκριβῶς κάνει καί ὁ Θεός, πού δέχεται ὅχι μόνο τόν ἁμαρτωλό ἄνθρωπο, ἀλλά προσφέρει καί τόν υἱό του τόν μονογενῆ, τόν Χριστό, ὡς θυσία «ὑπὲρ τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν». Ἡ Θεία Εὐχαριστία ἀποτελεῖ τό ἐπιστέγασμα τῆς μετάνοιας καί τῆς ἐξομολόγησης. Γι' αὐτό ὁ Ἅγιος Νεόφυτος καταλήγει σ' αὐτήν τή νέα ὀνομασία τῆς παραβολῆς τοῦ «Σπλαγχνικοῦ Πατέρα», γιατί ἡ ἄπειρη ἀγάπη τοῦ Θεοῦ Πατέρα κάμπτεται τελικά μπροστά στή μετάνοια τοῦ ἁμαρτωλοῦ, νικᾷ τήν ἀποστασία, τήν ἄσωτία, τήν ἁμαρτία. **Ὁ Θεός δέν εἶναι ἀπειλή, ἀλλά ἀγάπη, καταφύγιο καί βοήθεια γιά τόν κάθε ἄνθρωπο.**

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Α΄ Πηγές:

- *Καινή Διαθήκη*, Έκδοση Ίερᾶς Μητροπόλεως Λεμεσοῦ, 2007.
- Ἀγίου Νεοφύτου τοῦ Ἐγκλείστου, *Συγγράμματα, Βίβλος τῶν Κατηχήσεων*, τόμ. Β΄, ἔκδ. Β.Κ. Κατσαρός, ᾽Εκδοση Ι.Β.Σ.Μ. Ἀγ. Νεοφύτου, Πάφος 1996.
- Ἀγίου Νεοφύτου τοῦ Ἐγκλείστου, *Συγγράμματα, Πεντηκοντακέφαλον*, τόμ. Α΄, ἔκδ. Π. Σωτηρούδης, ᾽Εκδοση Ι.Β.Σ.Μ. Ἀγίου Νεοφύτου, Πάφος 1996.
- Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, *Ἑρμηνεία εἰς τόν ΜΗ Ψαλμό*, PG 55, 225-228.
- Ζιγαβηνού Εὐθυμίου, *Περί τοῦ ἀποδημήσαντος εἰς χώραν μακράν*, PG 129, 1021-2018
- Ἀγίου Νεοφύτου τοῦ Ἐγκλείστου, *Συγγράμματα, Κατήχησις ΛΑ΄ καί Κατήχησις ΛΒ΄, Βίβλος τῶν Κατηχήσεων*, Τόμ. Β΄, Πάφος 1996.
- Ἀγίου Νεοφύτου τοῦ Ἐγκλείστου, *Συγγράμματα, Δέκα λόγοι περί Χριστοῦ ἐντολῶν*, τόμ. Α΄, ἔκδ. Ἰω. Ε. Στεφανῆ, Πάφος 1996.

Β΄. Βοηθήματα:

- Οἰκονόμου Χρήστου, Ὁ ᾽Αγιος Νεόφυτος ὁ ᾽Εγκλειστος, Προσωπικότητα - Συγγράμματα καί ἐρμηνευτικές προσεγγίσεις, ᾽Εγκλειστριωτικά Ἀνάλεκτα 2, ἔκδ. Ι. Μ. Ἀγίου Νεοφύτου, Πάφος 2010.
 - Ἱερατικόν Α΄, ἔκδ. Ι.Μ. Σίμωνος Πέτρας, ᾽Αγιον Ὅρος 2001.
 - Καραβιδοπούλου Δ. Ἰωάννη, *Αἱ παραβολαί τοῦ Ἰησοῦ*, Θεσσαλονίκη 1971.
- Τοῦ ἰδίου, «Ὁ εὐσπλαγχνος πατέρας» στό *Ἑρμηνεία Εὐαγγελίων τῶν Κυριακῶν*, τόμ. Α΄, Θεσσαλονίκη 1972.
- Ζάρρα Θ. Κωνσταντίνου, *Ἱστορία τῆς ἐποχῆς τῆς Καινῆς*

Διαθήκης, Ἀθήνα 2005.

- Κωνσταντίνου Γεωργίου, *Λεξικόν τῶν Ἀγίων Γραφῶν*, Ἀθήνα 1973.

- Ἀρχιμ. Παπακώστα Σεραφεῖμ, *Αἱ παραβολαί τοῦ Κυρίου*, ἔκδ. Ἀδελφότης Θεολόγων ἡ «Ζωή», Ἀθήνα 1980.

- Τσανανᾶ Α. Γεωργίου, *Ἡ Παραβολή τοῦ Σπλαγχνικοῦ Πατέρα (τοῦ Ἀσώτου)*, ἔκδ. Παρατηρητής, Θεσσαλονίκη 1993.

- Γοντικάκη Βασιλείου (Ἀρχιμ.), *Ἡ παραβολή τοῦ Ἀσώτου*, ἔκδ. Ἱερᾶς Μονῆς Ἰβήρων 2003.

- Βενεδίκτου Ἐγγλεζάκη (Ἀρχιμ. Παύλου), *Εἴκοσι Μελέται διά τήν Ἐκκλησίαν τῆς Κύπρου*, Ἀθήνα 1996.

- Τσικνοπούλου Π. Ἰωάννη, «Ἡ ἐρμηνευτική τοῦ Ἀγίου Νεοφύτου», Λευκωσία, 1966, (ἀνάτυπο ἀπό τό περιοδικό «Ἀπόστολος Βαρνάβας»).

- Καραβιδοπούλου Ἰω., «Φαρισαῖοι», *Θρησκευτική καί Ἠθική Ἐγκυκλοπαίδεια*, τόμ. 11, Ἀθήνα 1967.

- Bohne G., *Unterrichtswerk zum Neuen Testament*, Heft VII/VIII, Berlin 1973.

- Sorger K., *Gleichnisse im Unterricht. Grundsatzliche Überlegungen-Hilfen für die Praxis*, Essen: Driewer 1972.